

FILOSOFIA DE L'EDUCACIÓ

Codi: 23170

Facultat de Ciències de l'Educació

Departament de Pedagogia Sistemàtica i Social

Titulació: Pedagogia

Crèdits ECTS: 6

Hores estudiants: 150

Prof.: Joan-Carles Melich

Curs 2007-2008

Correu electrònic: joancarles.melich@uab.cat

1. Contribució de la Filosofia de l'Educació a la formació del pedagog

La filosofia de l'educació és la reflexió filosòfica sobre aspectes fonamentals de l'experiència i la relació educativa. Si bé és cert que pot haver-hi un enfocament metafísic sobre l'educació, aquest curs vol oferir una visió antropològico-filosòfica de les qüestions pedagògiques ineludibles a qualsevol *praxi* educativa en la vida quotidiana. Independentment (encara que no al marge) del temps i de l'espai en els quals tingui lloc la relació educativa, resulta necessari reflexionar sobre aspectes "estructurals" de l'educació, com, per exemple, la formació de la ciutadania, l'experiència, la certesa, el deure i la deontologia ètica, la felicitat, la compassió, el testimoni, entre d'altres. Cada tema del curs consistirà en un recorregut sobre un d'aquests aspectes des de la lectura d'un text d'un filòsof.

Aquesta assignatura vol ser una continuació de l'Antropologia de l'Educació de primer de Pedagogia. A diferència, però, d'aquesta, ara s'insistirà en la lectura, la reflexió i el comentari d'alguns textos bàsics de la filosofia de l'educació occidental. Per això es considera molt important haver assolit les competències d'altres matèries de primer: Teoria de l'Educació, Història de l'Educació, Bases Metodològiques de la Investigació Educativa, Sociologia de l'Educació i Biologia de l'Educació.

2. Objectius i competències

<i>Objectiu:</i> Conèixer de les obres i els filòsofs més rellevants en filosofia de l'educació (clàssics, moderns i contemporanis) i comprendre la importància de les seves idees en la problemàtica pedagògica actual. Reflexionar sobre el pes de la història recent, especialment la qüestió dels moderns totalitarismes, per tal de posar les bases d'una pedagogia de la memòria.	<i>Competències:</i> Adoptar una actitud ètica.
<i>Objectiu:</i> Reflexionar sobre alguns problemes pedagògics fonamentals i aplicar-ho a l'anàlisi de les relacions educatives en la vida quotidiana, tant en l'àmbit formal com no formal. Pensar críticament la societat actual i el paper de les transmissions educatives en la societat de la informació.	<i>Competències:</i> Anàlisi de fenòmens educatius, adaptació de les accions educatives a contextos i situacions diverses, de comunicació, d'assessorament educatiu i de comportament ètic.
<i>Objectiu:</i> Desvetllar la imaginació i la perspectiva estètica, el tacte i el to, com a facultats bàsiques en les situacions educatives.	<i>Competències:</i> Prendre decisions relatives a l'àmbit professional. Abordar amb iniciativa i tacte les situacions educatives.

3. Continguts

- 1.- De l'educació del ciutadà: Plató.
- 2.- De l'experiència: Montaigne.
- 3.- De la certesa: Descartes.
- 4.- De la naturalesa humana: Rousseau.
- 5.- Del deure moral: Kant.
- 6.- De la compassió: Schopenhauer.
- 7.- De la interpretació: Nietzsche.
- 8.- De la felicitat: Freud.
- 9.- Del testimoni: Wittgenstein.

4. Pla de treball

Es preveuen al voltant de 40 hores de *classe presencial* distribuïdes de la manera següent:

- Tema 1.- 5 hores
- Tema 2.- 4 hores
- Tema 3.- 4 hores
- Tema 4.- 4 hores
- Tema 5.- 6 hores
- Tema 6.- 4 hores
- Tema 7.- 5 hores
- Tema 8.- 4 hores
- Tema 9.- 4 hores

Es preveuen aproximadament 50 hores de *treball dirigit*: Tutories al despaxt, correu electrònic, fòrums en el campus virtual, seminaris, etc...

COMENTARI I LECTURA OBLIGATÒRIA DELS TEXTOS SEGÜENTS:

- Lectura del *Protàgoras* de Plató: 8 hores
- Lectura "De l'experiència", dels *Assaigs* de Montaigne: 2 hores
- Lectura dels capítols I-IV del *Discurs del mètode* de Descartes: 4 hores
- Lectura dels llibres I i II de l'*Emili* de Rousseau: 4 hores
- Lectura d'alguns fragments de la *Fonamentació de la metafísica dels costums* de Kant: 10 hores
- Lectura d'alguns fragments de *El fonament de l'ètica* de Schopenhauer: 2 hores
- Lectura d'alguns fragments de *La gaia ciència* i del *Crepuscle dels ídols* de Nietzsche: 8 hores
- Lectura de *El malestar en la cultura* de Freud: 6 hores
- Lectura d'alguns aforismes del *Tractatus* de Wittgenstein: 2 hores

Aquests textos es comentaran a classe i en seminaris.

Es preveuen aproximadament 60 hores de treball autònom (equivalent a unes 2 hores per setmana). En aquestes hores l'alumne haurà d'estudiar i reflexionar sobre les exposicions a l'aula, llegir els textos i fer resums, analitzar i valorar críticament (en petit grup) els llibres de lectura obligatòria.

5. Avaluació

L'avaluació serà, en primer lloc, una prova escrita sobre un tema del programa. Es valorarà fonamentalment la capacitat de l'alumne per establir relacions entre les idees dels autors estudiats, així com la capacitat d'aplicar aquestes idees a situacions educatives en la vida quotidiana. Aquesta prova tindrà un valor d'un 50% de l'avaluació total del curs. En la segona part de l'avaluació es tindrà present la participació a classe i en els seminaris, la participació en els fòrums (mínim tres aportacions) i la «bona pràctica». Aquesta segona part de l'avaluació tindrà un valor d'un 50%.

Criteris d'avaluació de la «prova escrita»:

- Continguts teòrics de l'assignatura (60%)
- Aplicació dels continguts teòrics a situacions educatives en la vida quotidiana (20%)
- Redacció i expressió escrita (20%)

Criteris d'avaluació dels «seminaris i de la bona pràctica»:

- Participació (20%)
- Elaboració de la bona pràctica (50%)
- Capacitat de reflexió i d'innovació (20%)
- Expressió oral (10%)

6. Bibliografia general:

- ABBAGNANO, N./VISALBERGHI, A. (1986): *Historia de la pedagogía*, Madrid, FCE.
- BÁRCENA, F./MÉLICH, J.C. (2000): *La educación como acontecimiento ético*, Barcelona, Paidós.
- BÁRCENA, F. (2005): *La experiencia reflexiva en educación*, Barcelona, Paidós.
- BOWEN, J. (1976): *Historia de la educación occidental*, 3 vols., Barcelona, Herder.
- DELACAMPAGNE, C. (1999): *Historia de la filosofía en el siglo XX*, Barcelona, Península.

- DUCH, L. (1997): *La educación y la crisis de la modernidad*, Barcelona, Paidós.
- DUCH, L. (2004): *Estaciones del laberinto*, Barcelona, Herder.
- FERRY, L. (2007): *Aprender a vivir*, Madrid, Taurus.
- GALIMBERTI, U. (2006): *Las cosas del amor*, Barcelona, Destino.
- GÓMEZ-HERAS, J. M. (2003): *Teorías de la moralidad*, Madrid, Síntesis.
- GRONDIN, J. (2006): *Introducción a la metafísica*, Barcelona, Herder.
- HADOT, P. (1998): *¿Qué es la filosofía antigua?*, Madrid, FCE.
- HADOT, P. (2006): *Ejercicios espirituales y filosofía antigua*, Madrid, Siruela.
- HOTTOIS, G. (2003): *Historia de la filosofía del renacimiento a la postmodernidad*, Madrid, Cátedra.
- JANIK, A./TOULMIN, S. (1998): *La Viena de Wittgenstein*, Madrid, Taurus.
- KUNDERA, M. (1994): *El arte de la novela*, Barcelona, Tusquets.
- LLEDÓ, E. (1996): *La memoria del logos. Estudios sobre el diálogo platónico*, Madrid, Taurus.
- LLEDÓ, E. (1998): *El silencio de la escritura*, Madrid, Espasa Calpe.
- MAGEE, B. (2004): *Los grandes filósofos*, Madrid, Cátedra.
- MARQUARD, O. (2001): *Filosofía de la compensación. Escritos sobre antropología filosófica*, Barcelona, Paidós.
- MARQUARD, O. (2006): *Felicidad en la infelicidad. Reflexiones filosóficas*, Buenos Aires, Katz Editores.
- MÈLICH, J. C. (2002): *Filosofía de la finitud*, Barcelona, Herder.
- MÈLICH, J.-C. (2004): *La lección de Auschwitz*, Barcelona, Herder.
- MOSÈS, S. (2007): *El Eros y la ley*, Buenos Aires, Katz Editores.
- NEHAMAS, A. (2005): *El arte de vivir*, Valencia, Pre-Textos.
- NUSSBAUM, M.C. (1997): *Justicia poética. La imaginación literaria y la vida pública*. Barcelona, Andrés Bello.
- NUSSBAUM, M. C. (2005): *El cultivo de la humanidad*, Barcelona, Paidós.
- PARDO, J. L. (2004): *La regla del juego. Sobre la dificultad de aprender filosofía*, Barcelona, Galaxia Gutenberg.
- REALE, G./ANTISERI, D. (2004): *Historia del pensamiento filosófico y científico*, 3 vols., Barcelona, Herder.
- ROMBACH, H. (2004): *El hombre humanizado. Antropología estructural*, Barcelona, Herder.
- ROMBACH, H. (2007): *El presente de la filosofía*, Barcelona, Herder.
- STEINER, G. (1992): *Presencias reales*, Barcelona, Destino.
- STEINER, G. (2004): *Lecciones de los maestros*, Madrid, Siruela.
- VAN MANEN, M. (1999): *El tacto en la enseñanza. El significado de la sensibilidad pedagógica*, Barcelona, Paidós.
- VAN MANEN, M. (2004): *El tono en la enseñanza. El lenguaje de la pedagogía*, Barcelona, Paidós.